

1978-10-30

11.392-1368-76

Maggie Lövgren
Storgatan 41
902 44 UMEÅ

Byggnadsminnesförklaring av huvudbyggnaden till fastig-
heten Färgaren nr 1, Umeå centrum, Umeå kommun
(2 bilagor)

Självt på plats 10/10/76

76-10-30

Fråga om byggnadsminnesförklaring av huvudbyggnaden och gårdshuset på fastigheten Färgaren nr 1, Storgatan 41, Umeå centrum, har väckts av länsantikvarien i Västerbottens län den 10 juni 1976.

Byggnadsnämnden i Umeå har avgivit yttrande den 16 augusti 1976 och förklarat sig inte ha något att erinra mot byggnadsminnesförklaring av själva huvudbyggnaden vid Storgatan, men vill undanta gårdshuset.

Fastighetens ägare, Maggie Lövgren, har skriftligen förklarat sig inte ha något att erinra mot föreslagna skydds-föreskrifter för huvudbyggnaden, men motsätter sig byggnadsminnesförklaring av gårdshuset.

Huvudbyggnaden mot Storgatan på fastigheten Färgaren nr 1 i Umeå har en stomme av timmer och är uppförd i två våningar. Fasaden är klädd med arkitektoniskt indelad fasad i renässansstil med pilastrar, listverk och konsolfris i takfoten. Byggnaden, som uppfördes 1882 som bostads- och butikshus för färgare J M Högländer, är ett till exteriören väl bevarat exempel på den mer påkostade byggnadstyp som karakteriserade stadens Storgata före stadsbranden 1883. Byggnaden ligger som pendang till bankhuset på andra sidan gatan och bildade entré till den förnämre västra stadsdelen som växte upp här under 1870- och 1880-talen. Efter branden köptes fastigheten av Västerbottens läns sparbank och bankkontor inrättades i bottenvåningen. I samband därmed byggdes det lilla kassavalvet ut vid Bankgatan. Gårdshuset vid brandgatan i norr tillkom 1890 och tillbyggdes 1911. Det innehåller bostadslägenheter och förvaringsutrymmen. Det har till det yttre väl bibehållen karaktär och bildar en funktionell enhet med huvudbyggnaden mot gatan. Byggnaderna bevarar gången tids byggnadsskick och är att betrakta som synnerligen märkliga.

1978-10-30

11.392-1368-76

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1 § lagen om byggnadsminnen (1960:690, senaste lydelse 1976:440) huvudbyggnaden på fastigheten Färgaren nr 1 i Umeå för byggnadsminne. Med hänsyn till gjorda invändningar finner länsstyrelsen däremot inte tillräckliga skäl föreligga att byggnadsminnesförklara gårdshuset. Det är dock angeläget att byggnadsnämnden beaktar gårdshusets kulturhistoriska värde i samband med ombyggnad och att eventuell framtida nybyggnad på tomten anpassas till huvudbyggnaden med avseende till placering och utformning i enlighet med bestämmelserna i 38 § 2 mom byggnadsstadgan.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § byggnadsminneslagen följande skyddsföreskrifter för huvudbyggnaden.

Skyddade delar

1. Byggnaden får inte rivas eller flyttas.
2. Byggnaden får till det yttre inte ombyggas eller förändras. Befintlig panel, fönster, fönsterfoder, veranda och andra detaljer skall bibehållas. Föreskriften gäller inte de redan förändrade gatufasaderna i bottenvåningen.

Underhåll

Underhållsåtgärder som berör byggnadens yttre skall utföras så att den ålderdomliga karaktären bibehålles. Byggnaden skall målas med linoljebaserad färg. Skadade delar av panelen och andra detaljer får ersättas med nya av motsvarande utförande. Samråd skall ske med länsstyrelsen.

Dispens

Länsstyrelsen kan enligt 3 § byggnadsminneslagen lämna dispens från skyddsföreskrifter "om ändringen finnes nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller eljest kan anses påkallad av särskilda skäl...". Till ansökan om ändring skall fogas ritning och arbetsbeskrivning och arbetet skall ske under antikvarisk kontroll (förordning den 9 december 1960 om byggnadsminnen, 1960:961, senaste lydelse 1976:441).

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten, se bilaga (formulär 2).

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Sven Johansson jämte ledamöterna Bert Ove Bäckman, Erik Eriksson, Torsten Gavelin, Sverker

Lindberg, Erik Johansson, Sigvard Larsson, Yngve Lauritz,
Hilding Lövbom, Per-Yngve Nilsson, Hagar Normark, Carl
Schmidt och Göran Svanberg.

I den slutliga handläggningen deltog även länsantikvarie
Karin Eriksson, föredragande, länsråd Harry Forsell,
förste länsassessor Stig Rönnblad och länsarkitekt Märta
Saarm.

Sven Johansson

Karin Eriksson

Bilagor

Utdrag ur kulturhistorisk beskrivning av Umeå centrala del
Besvärshänvisning

Kopia till

inskrivningsdomaren (rek + mb)
byggnadsnämnden (rek + mb)
riksantikvarieämbetet och statens historiska museer
för eventuellt överklagande (rek + mb)
riksantikvarieämbetet, byggnadsminnesregistret
kammarrätten i Sundsvall för laga kraft
läns museet
kulturnämnden
planenheten
juridiska enheten
länsantikvarien
styrelsens ledamöter och suppleanter (35)

Väst på stan: bebyggelse från 1870-80-talen

Den första bron över Umeälven blev färdig 1863. Den var av trä på bropelare av sten, vilka också utnyttjades då bron fick sin nuvarande överbyggnad av järn 1894-95. Stadsplaneområdet utvidgades som nämnts år 1864 och i väster kom gatan från den nya bron, Brogat an, att utgöra plangräns. Strax öster om bron låg i backen ner mot älven staden tjärhov (upplagsplats för tjärtunnor), men detta flyttade så småningom till andra sidan älven. 1878 köptes marken in för att användas till park, men det dröjde länge innan detta förverkligades. Ännu under andra världskriget lär Broparken ha använts för potatisodling.

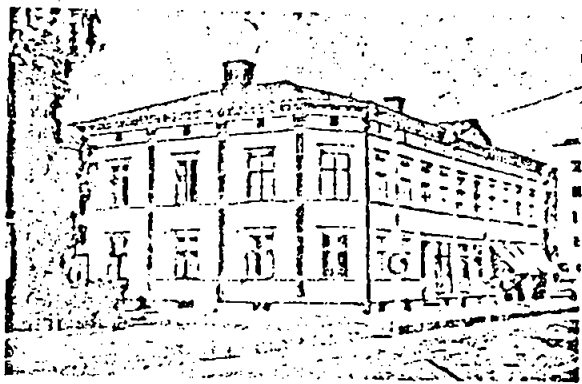
Vid Storgatans förlängning västerut låg trol. redan före bron tillkomst ett gästgiveri (Brogård 2). När stadsdelen så småningom började bebyggas efter den nya planen kom Storgatan att få en förnäm prägel också utmed denna sträcka. Här byggdes ett bankhus (Vikingen) 1877, en slöjdeskola (Slöjdaren 1) 1878 och 1884-87 ett folkskolelärrarinneseminarium. Det sistnämnda lades här bland annat med motiveringen att "läroverk för flickor

så vidt ske kan ej bör förläggas i närheten av läroverk för ynglingar och gossar."

De privathus som byggdes utmed Storgatan pryddes med påkostade detaljrika paneler. Storgatan i västra stadsdelen var också den enda av huvudgatorna som hade börjat planteras med träd före stadsbranden.

Många av tomterna norr om Storgatan i västra stadsdelen hann också bebyggas före branden, men med mer anspråkslösa gårdar ((Arbetaren 1 a Leoparden 1).

Liksom de andra områdena utanför brandområdet kom den västra stadsdelen att uppleva en byggrush strax efter branden 1888. Här uppstod ett riktigt affärscentrum. Seminariets skolgård, nuv. Hovrättsparken fick en tid tjäna som salutorg, och i synnerhet Brogat an kom att kantas av provisoriska handelsbodar och stånd. De flesta av dessa småbyggnader revs efter några år då handeln kommit igång igen i de nyuppförda handelsgårdarna i centrum, men några få permanentades och finns ännu kvar (Arbetaren 1 a: gårdshuset och Slöjdaren 4: hörnhuset).

Färgaren 1, Storgatan 41/Västra Esplanaden 3

Byggnad nr 1: gathuset
Bostadshus med butiker, nu även med läkarmottagning. Byggnadslov 1882 för färgare J M Högländer. Ritning av stadsbyggnadsarkitekt G A Pettersson. Efter branden ägdes fastigheten av Västerbottens läns sparbank, som här inrättade sitt kontor och byggde till ett kassavalv.

2 vån med låg vindsvån. Korta flyglar mot gården med snickeriveranda i två vån (från 1899). Cementerad stensockel, timmerstomme. Panel med indelning i pilastrar och listverk. Vägghävt med beige locklistpanel, snickeridetaljer olivgröna. Konsolfris. Skyltfönster senare. Valmat rött plåttak.

BYGGNAD NR 1: GÅRDSFASAD

Byggnad nr 2: gårdshuset
Bostadshus och förråd. Byggnadslov 1890 för Västerbottens läns sparbank. Ritning av C Fr Sandgren. Tillbyggt 1911.

1 vån med vind. Frontespiser i ändarna. Stensockel, timmerstomme. Beige panel av liggande fanspott med röda dörrar och fönsterbågar. Rött plåttak.

Gårdsplan delvis asfalterad. Rabatter och berrå.